

ΑΝΟΙΚΤΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΔΙΑ ΤΟ Β. ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον φύλλον).

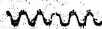
Φίλοι Κύριοι

Ὅπως προβάλλονται τὰ ἐρωτήματά σας, ἡ θέσις ἡμῶν οὔτενες καλούμεθα ν' ἀπαντήσωμεν εἶνε ὀλίγον δύσκολος. Διότι αἱ ἐρωτήσεις περιέχουν καὶ τὴν ἀπάντησιν καὶ διστάζω νὰ ἐκφράσω γνώμην ἀντίθετον πρὸς τὴν γνώμην ἣτις ὑποτυπώνεται εἰς τὰ ἐρωτήματά σας, φοβούμενος μήπως δείξω ἑλλειψιν φιλικῆς λεπτότητος. Διὰ τοῦτο ἐβράδυνα καὶ ν' ἀπαντήσω. Ἄλλ' ἄφου ἐπιμένετε, ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς γράψω τὴν γνώμην μου καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ κρίνεται ἐπιεικῶς, ἂν νομίζω ὅτι τὸ Βασ. Θέατρον, ὅπως εἶνε καὶ μὲ τὸν θίασον τὸν ὁποῖον ἔχει καὶ μὲ ὅ,τι ἄλλο θέλετε εἶνε κατάλληλον ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ. Θὰ ἤθελα νὰ δικαιολογήσω τὴν γνώμην μου αὐτήν, διὰ νὰ μὴ φαίνεται αὐθαίρετος καὶ δογματικὴ. Ἄλλ' οὔτε καιρὸν ἔχω, οὔτε ὁ χῶρος ἐπιστολῆς μου τὸ ἐπιτρέπει. Εἰς τὸ Β. Θέατρον βλέπω μίαν καλὴν προσπάθειαν, τὴν ὁποίαν κρίνω ἀξίαν πάσης ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους ὄλων. Ἐὰν ἔχη ἀτελείας, ἐὰν λεπτομέρειαι τινες διεξάγωνται πλημμελῶς, αὐτὰ εἶνε συμφυῆ καὶ ἀναπόφευκτα ἀπὸ πάσαν ἀρχῆν καὶ ἀπὸ πάσαν ἀγαθὴν προσπάθειαν. Ἀπὸ παραπλησίας προσπάθειαι ἄλλως μοῦ φαίνεται ὅτι προῆλθε καὶ τὸ Ἀγγλικὸν καὶ τὸ Γαλλικὸν καὶ Γερμανικὸν θέατρον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν κ. Τροφιέ, μοῦ φαίνεται ὅτι λησμονεῖτε κάτι τι, ἄλλως θὰ ἐθεωρεῖτε περιττὴν τὴν τελευταίαν ἐρώτησιν. Λησμονεῖτε ὅτι αἱ Ἀθηναὶ κατοικοῦνται ὑπὸ Γάλλων καὶ Ἑλληνογάλλων.

Ὅλος ὑμέτερος

I. Κονδυλάκης.

Φίλοι Κύριοι,

Πῶς νὰ εἶπη κανεὶς τὴν γνώμην του ἐπὶ τόσον εἰδικῷ ζητήματι, ὅταν δὲν ὑπῆρξε κριτικὸς καὶ ἐπομένως δὲν ἔγραψε οὔτε γραμμὴν περὶ τῆς τελευταίας... ἰδιοτροπίας τῆς Σάρρας, πολὺ δὲ περισσώτερον ὅταν δὲν ἐχρημάτισε καὶ ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ, τὸ ὅποιον, ὡς γνωστὸν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη συνετάχθη τῇ δραματικῇ τέχνῃ, ὡς ἐν ἄλλῃ ἀγίᾳ Βαρβάρα.

Ἄλλ' ἡ καλοσύνη τῶν διευθυντῶν τῆς «Κριτικῆς» ν' ἀπευθυνθοῦν καὶ εἰς τοὺς στερουμένους τῶν ἀπαραιτήτων τούτων προσόντων καθίσταται ὑποχρεωτικώτερα, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἶναι δύσκολον ν' ἀπαντήσῃ κανεὶς ὅπως ὀρίζεται «ἔσον τὸ δυνατὸν περιεκτικώτερον» καὶ μόνον ἡ ἀπάντησις τοῦ φίλου Φωκᾶ Ζωγράφου τῶν Πορτίκων θὰ ἦτο τὸ ὑπόδειγμα τῆς συντομίας, ὅπως καὶ ἡ θεματογραφία τοῦ Ὀλλενδόρφου—παρὰ ποτὲ ἐφαρμοστέα—προκειμένου περὶ θεάτρου θ' ἀπῆντα συντομώτερον ὅτι δὲν ἔχομεν τὸ τοῦ σκυτοτόμου ἀλλὰ τὸ τῆς γαλακτοπώλιδος.

(Ἄγαπ. Βοσκοπούλας Λαγιαρὶ κλπ. κλπ.).

Οἱ αὐτοδίδακτοι λοιπὸν ἠθοποιοὶ μας—περὶ ὧν ἡ πρώτη ἐρώτησις—ἀνήκοντες εἰς μίαν σχολὴν καὶ εἰς μίαν αἰσθητικὴν, δηλαδὴ τὴν γαλακτερήν, ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ φυσικώτεροι ἀγκαπητικοὶ τῆς Βοσκοπούλας καὶ τῆς κόρης τοῦ παντοπώλου, καὶ πεντηκονταετηρίδας μετὰ τῶν ἐν λόγῳ κυριῶν θὰ ἐώρταζον μὲ μέρη, ἐὰν ὁ ἀπογαλακτισμὸς τῶν δὲν ἐπῆρχετο ἀπότομος διὰ τοῦ δραματολογίου τοῦ Β. Θεάτρου καὶ τῶν συμπαραμαρτυούντων ταπήτων φράκων καὶ πολυπτύχων φεῦ ραδεγκοτῶν τῶν μόνων ἀναμνηστικῶν τῆς πάλαι λευκῆς πολυπτύχου.

Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ κίνδυνος τῆς ἀποτόμου κρεωφαγίας ἐφάνετο καταφανῆς καὶ ἐκλήθησαν εἰδικοί ἰατροί, οἱ ὅποιοι προσέφεραν τὴν συνδρομὴν τῶν διὰ τοῦ ἀμαξᾶ Ἐνσελ, τοῦ ὁποίου ἡ μοναδικὴ ἐπιτυχία ἀπέδειξε τρανώτατα ὅτι καὶ αὐτοδίδακτοι ἠθοποιοὶ οἱ ἀνήκοντες εἰς μίαν αἰσθητικὴν κλπ. κλπ.» εἶναι καὶ θὰ εἶναι οἱ θαυμάσιοι ἐρμηνευταὶ ὀρισμένου δραματολογίου εἰς βαθμὸν μάλιστα ν' ἀπατηθῶσι τόσον Γερμανοὶ θεαταὶ καὶ νὰ ἐρωτῶσιν ἂν οἱ παίζοντες ἦσαν πραγματικῶς Ἕλληνες καὶ ὄχι γερμανοὶ ἑλληνομαχεῖς. Τόσον τελεία ἦτο ἡ φυσικότης τῶν εἰς τοὺς ρόλους τῶν τευτονικῶν χυδαιοτήτων ὡς ὁμολογεῖ ὁ κ. Βερναρδάκης.

Δυστυχῶς ἡ ὑπὸ τῶν εἰδικῶν τούτων ἰατρῶν ἐφαρμοσθεῖσα θεραπεία δὲν διήρκεσε καὶ πολὺ ἦτο προμηθευμένη διὰ τὸ εὐθηνότερον ἐκ γερμανικῆς πηγῆς νοθευμένη ὅπως κάθε γερμανικὸν article d'exportation, δηλαδὴ ἐνα εἶδος φιλολογίας buono per Levante καὶ καταστρεπτικωτάτης ζκασερκκουτοφαγίας. Ἄλλως καὶ οἱ ἰατροὶ δὲν ἦσαν Ἕλληνες, ἦσαν μητσο-αὐτόχθονες ἢ μάλλον Σουηδοὶ καὶ ὠνομάζοντο Κῶτσος Σκαγεράκης καὶ Μῆτσος Κικτεγάτης.

Τοιοτοτρόπως εξέλιπε διὰ τὸ μέλλον πάσα ἐλπίς ἀπογαλακτισμοῦ καὶ μόνον ὡς πρὸς τὰς θηλείας ἐπίσης «αὐτοδιδάκτους κλπ. κλπ.» δύναται νὰ γείνη κάποια ἐξαίρεσις διὰ τὰς νέας τὰς μὴ προσβληθείσας ἀπὸ τὸ χαρακτηριστικὸν *ballonnement du ventre*, δηλαδή ὅσας δὲν ἔχουν ἐπηρρασθῆ ἀπὸ τὰς παιδικὰς παραδόσεις καὶ τῶν ὁποίων ὁ αὐτοδιδάκμος ὅπως συμβαίνει παντοῦ καὶ πρὸ παντὸς στὴν Ἑλλάδα μὲ τὰς γυναῖκας, προχωρεῖ ἐμφύτως ὑψηλότερα δι' αὐτὸ καὶ ἡ ἠθοποιὸς ἀνωτέρου δραματολογίου θὰ εἶναι, ἐὰν δὲν εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ἀνταξία τοῦ ρόλου τῆς.

Μὲ ὅλα ὅσα δυνατόν κανεὶς νὰ εἴπη εἰς βάρος τῶν σημερινῶν ἠθοποιῶν, ἐξ ἄλλου δὲν δύναται νὰ μὴ τοὺς παραδεχθῆ καὶ αὐτοὺς ὡς «διερμηνεῖς ἐθνικῆς χαραυγῆς ἀναγεννήσεως ἐξ ἴσου μὲ τὴν ὑγιστέραν μερίδα τοῦ τύπου καὶ περιοδικὰ ὡς ἡ Τέχνη κλπ. κλπ.», ἀφοῦ ἡ ἀναγέννησις αὕτη δικαιωματικῶς τοῖς ἀνήκει, ὡς φέρουσα—ὕμεις τὸ λέγετε—«ὅλον τὸν νεφελώδη καὶ ἀόριστον χαρακτῆρα τῶν πρώτων ἐκδηλώσεων», ἐπομένως καὶ τῶν πρώτων βημάτων καὶ τῆς πρώτης τροφῆς, ἄλλως ἢ ἀπόλυτος γαλακτοθεραπεία θὰ τοὺς κατέτασσε εἰς τοὺς λευκωματουρικούς.

Ἐὰν ἡ καλλιτεχνικὴ διεύθυνσις—περὶ τῆς ὁποίας ἡ δευτέρα ἐρώτησις—ἔχη τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ ἐὰν παρέχη τὰς ἀπαιτούμενας ἐγγυήσεις διὰ τὴν ἀσφαλῆ ἐπιτυχίαν ἐνὸς τοιούτου ἔργου, δύναται κανεὶς ν' ἀπαντήσῃ ὅτι ἡ ἐργασία παντὸς διευθυντοῦ θεάτρου σήμερον εἶναι περισσότερον διοικητικὴ καὶ ἐλάχιστα καλλιτεχνικὴ, τὰ ἀπαιτούμενα δὲ προσόντα ἔχουσι τόσῃν σχέσιν μὲ τὴν καλλιτεχνίαν ὅσον καὶ τὰ προσόντα τῶν ὑπουργῶν μὲ τὰ ὑπουργεῖα τοῦ διευθύνουν· παράδειγμα οἱ ἀναγνωρισθέντες ὡς μεγαλοφυεῖς διευθύνται θεάτρων δὲν ἔχουσιν οὔτε τὸ χιλιοστὸν τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας τοῦ ἀποτυχόντος διευθυντοῦ τῆς Γαλλικῆς Κωμωδίας.

Σήμερον εἶναι ἀξίωμα ὅτι ἡ ἐπιτυχία παντὸς θεάτρου εἶναι ζήτημα εἰσπράξεων, ἐπομένως καὶ διὰ τὸ Βασιλικὸν τὸ πᾶν εἶναι ὁ Γεώργιος Τεμπέλης. Δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἀντίρρησης ὅτι πρόκειται περὶ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, τὸ ὅποιον ἀδὲν δουλεύει γιὰ σκοπὸν ἐμπορικὸν ὅπως ἔγραψε ὁ κ. Παλαμᾶς καὶ ὅπως πιστεύουν ὅλοι, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς τὰς τόσας ἀπαιτήσεις φαίνεται παράδοξον πῶς δὲν ἐζητήθη νὰ τεθῆ ὁ ἀναξ ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων τοῦλάχιστον ἠθοποιῶν, πῶς δὲν ἐλήφθη ὡς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς ὁ Λουδοβίκος τῆς Βυαρίας καὶ τὸ κυριώτερον πῶς ἐλησμονήθη τὸ Ἑλληνες ἐσμέν καὶ δὲν ἐζητήθη μετὰ τὰς ἀτυχίας τοῦ πολέμου τὰ θεωρικὰ τῶν ὑπασπιστῶν καὶ τῆς Διευθύνσεως νὰ γενικευθοῦν δι' ὅλον τὸν κόσμον.

Θέατρον ποῦ δὲν θὰ δουλεύῃ διὰ σκοπὸν ἐμπορικὸν δύναται νὰ συντηρηθῆ μόνον μὲ χορηγίας Κυβερνήσεως καὶ Δήμου καὶ ὄχι μὲ μία δύω δωρεὰς Κοριαλένιου ἢ Μαρσλῆ καὶ πάλιν διὰ νὰ μὴ παρουσιάσῃ τὰ τρομερὰ ἐλλείμματα—τὰ πε-

ριφρονούμενα ὑπὸ παντός φιλολογοῦντος—δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἀποκλειστικῶς Ἑλληνικό! κα! πρέπει ἐναλλάξ νὰ παίξῃ καὶ γαλλικός θίασος· διότι ἐπὶ τέλους τί ὠφέλησεν καὶ τὸ διαρκές σερβύρισμα Labiche à la pallicare ἢ τὸ ἔκκτακτον τῶν φραγκοραπτικῶν πρωτοτύπων. Ἡ ἡλιοθεραπεία καὶ ἀεροθεραπεία ἀφ' ἑτέρου θὰ εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὸ ἄστυλον τῶν ἀνιάτων τῆς ὁδοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, ἐπιβλαβὴ μάλιστα καὶ ἐξ ἀταβισμού καὶ τὸ ἐπιδεικνυόμενον σανατόριον διὰ καλλιτεχνικῶν καὶ πρὸ παντός οικονομικῶν λόγων θὰ εἶναι τὸ ἐξάμνηνον ὑπαίθριον θέατρον καὶ ἔνεκα τοῦ ὁποίου δὲν θὰ μειωθῇ τὸ παράπαν ἡ ὑψηλὴ προστασία κατερχομένη μέχρι τοῦ Διονυσείου. Τούναντίον μάλιστα ἡ ἀναγνωρισμένη καλλιτεχνικὴ μόρφωσις τοῦ πρίγκηπος Νικολάου καὶ ἡ ἰδιαιτέρα πρὸς τὸ θέατρον στοργή του ἠδύναντο νὰ πρωτοστατήσουν εἰς τὴν ἰδέαν αὐτὴν καὶ νὰ ἐμποδισθῇ πᾶσα ἀνεπίσημος ἀνάμιξις εἰς τοὺς τυχόντας φιλοπατρίους.

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ Ὁδείου καὶ τοῦ κ. Τρουφφιέ—περὶ τοῦ ὁποίου ἡ τρίτη ἐρώτησις—ἐπίσης συνέβη μεγάλη παρανόησις καὶ δὲν ἐδόθη ἡ πραγματικὴ ἐξήγησις διὰ τὴν μετάκλησιν τοῦ ξένου διοργανωτοῦ τῆς Δραματικῆς σχολῆς. Τὸ Ὁδεῖον δὲν ἠδύνητο νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ τὸ Βασ. Θέατρον—ἐδῶ ἐξ οἰκογενειακῶν παραδόσεων—εἰς τὰ πρῶτα βήματά του καὶ ὅπως τὸ Voyage de Mr Perrichon δηλ. τὸ ταξεῖδι τοῦ Μπατάκου τῆς πρώτης Διευθύνσεως ἦτο ἡ ἐπίσημος ἐνχρῆσις τοῦ Βασ. Θεάτρου ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ κἄποιον ταξεῖδι καὶ διὰ τὸ Ὁδεῖον, καὶ εὑρέθη Le voyage d'agrément . . . de Mr Truffier, τὸ ἀναψυκτικὸν ταξεῖδι τοῦ κυρίου—τὸ ὄνομα αὐτὴν τὴν φορὰν ἔμεινε ἀμετάφραστο—τοῦ κυρίου Τρουφφιέ· ἄλλως ἄλλοι ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ ὀνόματος τοῦ Μπατάκου, διότι ἂν ἔμενε περισιτοῖν θὰ ἐνόμιζε μοιραίως ἄλλο ταξεῖδιον ἄλλου διοργανωτοῦ κατελθόντος μετὰ τοῦ Βοσσέρ καὶ Σεβαλιέ πρὸς ἄλλην διοργάνωσιν καὶ τότε δι-καιοματικῶς πλέον ὁ ἄλλην Gustave Doré εἰς τὴν εἰκόνα του τῶν ἀγαθῶν τῆς Εἰρήνης δὲν θὰ ἠδύνητο νὰ παραλείψῃ τὸ ἄρμα ἢ μᾶλλον τὴν πυροβολαρχίαν τοῦ Θέσπιδος.

Ἐμέτερος

Κωνσταντῖνος Κατσίμπαλης.

Κύριοι!

Ζητεῖτε γνώμης περὶ ἔθνικοῦ θεάτρου. Εἰς τὰς πολλὰς. ἃ εἶπω κα' ἐγὼ τὴν ἰδικήν μου ἦτις, ἂν δὲν προσθέτῃ τίποτε νέον, δὲν θὰ βλάψῃ νομίζω, ἐπικν-λαμβάνουσα τὰ γνωστά. Ἡ ἐπικνήληψις οἰκισθῆποτε ἀληθεῖς εἶνε πάντοτε ζω-τικὴ, καὶ μόνον ἡ λήθη φονεύει.

Βέβαια ἡ λέξις *ἔθνικός*, καὶ εἰς τὰ τρία γένη τῆς, ἐκφράζει, ὄχι μόνον κάτι τι ὑψηλόν, ἀλλὰ συγχρόνως κάτι θερμόν, ἐγκάρδιον, ζωοπάροχον, κάτι τι τέλος ὁποῦ ἐγγίζει τὰ σπλάγγνα καὶ κάμνει τὸν ἄνθρωπον ὑπερήφκνον. Εἶνε ὁ τιμιώτερος θησαυρὸς διὰ τὸν ἐλεύθερον ἄνθρωπον :

Καὶ τὸ αἶσθημα τοῦτο γενεᾶ καὶ πρέπει νὰ γενεᾶ ἐν ὑμῖν πᾶν ἔθνικόν ἴδρυμα καὶ εἰς πᾶν ἔθνικόν ἴδρυμα πρέπει ν' ἀποβλέπωμεν, ὄχι μόνον μὲ ἀγάπην, ἀλλ' ἂν θέλετε, μὲ τινα δόσιν φανατισμοῦ.

Τὰς σκέψεις αὐτὰς μ' ἐνέπνευσαν αἱ ἐρωτήσεις τῆς «Κριτικῆς» ὡς πρὸς τὸ Βασιλικόν (ἔθνικόν) Θεάτρον.

Ὅτι θεάτρον θὰ εἴπη σχολεῖον ὅπου διδάσκονται δραματικὰ ἔργα εἶνε ἀλήθεια κοινοτάτη, πασίγνωστος καθὼς ἐπίσης εἶνε γνωστότατον, ὅτι τὰ ἔργα πρέπει νὰ εἶνε καλὰ, διὰ νὰ διδάσκωνται διότι ἡ διδασκαλία ἔργων κακῶν εἶνε σχῆμα ὀξύμωρον.

Ἡ βᾶσις λοιπὸν εἶνε αὐτὴ καὶ ἐπ' αὐτῆς, ὡς ἐπὶ θεμελίου ἀκραδάντου, πρέπει νὰ στηρίζη κάθε συγγραφεὺς τὸ πνευματικόν οἰκοδόμημά του. Ἐπεταὶ βέβαια καὶ ἡ τέρψις, ἡ ψυχαγωγία ἢ ἀναπόφευκτος, ἀλλ' αὐτὴ πρέπει νὰ ἔπεται νὰ μὴ προηγῆται, διότι ὅπου κυριαρχεῖ, πρὸς βλάβην τῆς βᾶσεως, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει πλεόν ἔργον, ἐκπληροῦν τὸν προορισμόν του. Συνεπῶς ἡ φροντίς τοῦ Β. (ἔθνικοῦ) Θεάτρου ὀφείλει νὰ εἶνε πρῶτον ἡ ἐκλογή ἔργων ἔθνικῶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων (καὶ ὑπάρχουν, φρονῶ, τοιαῦτα μὲ τὴν ἔθνικὴν ψυχὴν καὶ τὴν ἔθνικὴν γλῶσσαν) καὶ δεύτερον ἐκ τῶν ἀρίστων τῶν ζένων φιλολογιῶν.

Ὁ ὅρος οὗτος εἶνε ἀναπόφευκτος ἀλλ' ἐξεπληρώθη ἄρτι γε ; Φρονῶ ὅτι ὄχι, ἢ τό πολὺ, ὅτι ἐξεπληρώθη ἀτελῶς. Ἀλλ' ὅ,τι δὲν ἔγινε ἕως τώρα, δὲν ἔμπορει νὰ γείνη εἰς τὸ ἐξῆς, ἀφοῦ οἱ διευθύνοντες ἔχουν—οὐδ' ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλωμεν—καὶ νοημοσύνην καὶ φιλοτιμίαν ;

Οἱ ἠθοποιοὶ εἶνε καλοὶ κατ' ἐμέ, σχετικῶς πάντοτε κρινόμενοι. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀκόμη ἄστρα μὲ λάμπην πρῶτης ἐντάσεως.

Περὶ δὲ Τρουφιῆ ; Κατηγορηματικῶς δὲν ἔμπορῶ ν' ἀποφνωθῶ. Ἐκεῖνο ὁμῶς ποῦ αἰσθάνομαι εἶνε ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γείνη τίποτε μὲ τοιοῦτου εἶδους διδασκαλίαν καὶ μάλιστα προσωρινήν !

Π. Α. Ἀξιότιμος.

(Τέλος)

